

**НАЦРТ ПРОГРАМА ЗА
ДОДЕЛУ БЕСПОВРАТНИХ СРЕДСТАВА
ЗА ЕКОНОМСКО ОСНАЖИВАЊЕ ЖЕНА И ПОДСТИЦАЊЕ
РАЗВОЈА ЖЕНСКОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА
КРАЉЕВА ЗА
2024. ГОДИНУ**

Увод

Локална привреда Рашког округа се ослања углавном на сектор малих и средњих предузећа и неколико директних страних инвестиција које запошљавају углавном неквалификовану и радну снагу са нижом стручном спремом. Поред директних страних инвестиција и локалних привредних субјеката, који запошљавају значајан број радника, за локалну привреду је изузетно важан и предузетнички сектор.

Предузетнички сектор је и на нивоу ЕУ и у Србији препознат као један од важних чиниоца развоја, тако да је документима јавних политика дефинисан низ мера са циљем да подстакну развој и ослободе предузетнички потенцијал. Са друге стране питање родне равноправности провлачи се и у области развоја предузетништва. На основу званичних података уочава се да је удео женског предузетништва у Србији 25,8%. Анализе показују да велики проблем представља њихова одрживост.

Према извештају повереника за родну равноправност жене у Србији затварају своје бизнисе 10% чешће од мушкараца. Већи неуспех жена у одржавању својих делатности се објашњавају пре свега и самим разлозима због којих се оне окрећу предузетништву — чешће је у питању нужда, него препознавање пословне прилике и то самим тим отежава развој пословања. Део разлога се објашњава и дискриминацијом, као и чињеницом да жене могу мање времена да посвете свом бизнису због обавеза које имају око куће и породице.

Важан изазов за жене у развоју бизниса су мање развијене пословне мреже. Наиме, жене у просеку имају знатно мање пословних контаката од мушкараца, који, поготово како оба пола напредују у каријери, постају све важнији. Део изазова лежи у томе што жене, имају мање слободног времена од мушкараца, а други и због тога што се често не осећају пријатно на различитим догађајима и окупљањима на којима доминирају мушкарци. Још један од важних изазова за предузетнице, поготово оне које су на самом почетку је финансирање својих подухвата. Скоро трећина жена је уложила породични новац у свој бизнис, трећина сопствени, а само 3,5% су добиле кредит.

Такође анализе показују да скоро 60% жена наводи приступ финансирању као главну препреку за улазак у предузетништво. Предлог пројекта је утемељен на националним и локалним стратешким документима и препорукама Повреника за родну равноправност: Извештај повереника за родну равноправност - Препоруке повереника се односе на потребу да се ефикасним активним мерама подстиче запошљавање жена и развој женског предузетништва, остваривање равноправности у приступу радним местима, једнаким зарадама, као и условима за напредовање. Националном стратегијом за развој МСПП сектора - дефинисане су мере које се односе на увођење посебних програма подршке за МСПП намењене искључиво за жене, младе и социјално предузетништво. Стратегија за унапређење родне равноправности града Краљева - Циљ 2. Повећана равноправност жена и мушкараца применом политика и мера једнаких могућности (у области запошљавања, економских активности ...).

Женски предузетнички сектор у Краљеву

На основу расположивих података за 2020. Годину, у граду Краљеву је регистровано 5.059 предузетничких радњи, од чега жене воде 1.602, односно 31,6 %.

Анализом регистроване делатности пословања уочава се да се највећи број жена предузетница бави делатношћу у сектору услуга 31,6%, затим трговини 20,2%, док се производном делатношћу бави свега 14% предузетница.

	Број шредузетница	%
Сектор услуга	503	31.4
трговина	327	20.4
Консалтинг, књиговодство, агенције	305	19.0
производња	224	14.0
Инжињерске делатности и грађевина	133	8.3
угоститељство	110	6.9

На основу анализе дужине регистрације уочава се да је највећи проценат најмлађих предузетничких радњи регистрован у периоду након 2016 године (795) односно, односно 49,6%, а да је оних које функционишу преко 20 година 65, односно 4,05%.

Регистроване у периоду	Број предузетница
1986 - 1990	6
1991 - 1995	18
1996 - 2000	41
2001-2005	120
2006- 2010	212
2011 - 2015	410
2016 - 2020	795

Истраживање о проблемима и потребама подршке развоја женског предузетништва, које је спроведено у периоду од јануара до половине марта 2023. године, показује да у Краљеву постоји значајан потенцијал за развој женског предузетништва. Такође, постоје и бројне баријере које се чине скоро непремостивим у постојећим пословним и привредним условима. Посебно су изражене финансијске и препреке неразвијене друштвене инфраструктуре које стоје пред женама предузетницама, затим су ту и препреке које произилазе из пословног окружења у виду пословне несигурности и слабе институционалне подршке укупном предузетништву (субвенције, пореска политика, разне стимулације и подстицаји), посебно женском. Такође, додатни проблем за предузетнице које су се одлучиле за покретање властитог или улазак у наслеђени бизнис је недостатак пословне и предузетничке едукације.

Посебан проблем за жене предузетнице, према перцепцији испитаница у оквиру истраживања, представља доминација мушкараца у простору приватног бизниса и предузетништва. Ово може бити резултат стереотипа присутног у нашој култури,

који говори о томе да су жене "мање спремне" да се дуготрајније посвете предузетничком подухвату, посебно тамо где се пословање доживљава као стална борба. Међутим, осећај "доминације мушкараца" које су исказале испитанице, може бити показатељ суженог простора у пословању и ниског нивоа подршке мушкараца женама предузетницама.

На основу резултата истраживања могу се дати следеће препоруке за унапређењу женског предузетништва у Србији.

1. Проблем финансирања сматра се једним од најозбиљнијих проблема у женском предузетништву, јер жене теже долазе до почетног капитала за оснивање новог бизниса. Разлог томе може бити то што жене чешће отварају нове послове у сектору услуга, што често није према обиму и врсти средстава предмет подршке постојећих програма и кредитних програма пословних банака. Осим тога, кредити које банке нуде су углавном прескупи за мале бизнисе. Потребно је значајно унапредити финансијску подршку женском предузетништву у различитим облицима: кредити, финансијски подстицаји од стране државних и локалних институција, локалне заједнице, финансијских институција из ЕУ и разних инвестиционих компанија. На локалном нивоу потребно је развити нове моделе финансирања, укључујући подстицајне програме, побољшање система издавања кредитних гаранција, успоставити микрофинансирање, стварати услове за улагање приватног капитала.

2. Недостатак предузетничких, менаџерских и других знања и вештина представља значајну препреку за жене предузетнице. Брзе промене, конкуренција и развој технологије захтевају континуирано учење и усавршавање. Развијање предузетничких и менаџерских знања и вештина код предузетница које су већ у бизнису укључује и потребу за развојем одговарајућих модела и програма учења и тренинга у те сврхе. Припрема и реализација одговарајућих програма едукације, како за жене кје су покренуле сопствене бизнис активности, тако и за младе незапослене жене које су заинтересоване да развију сопствене предузетничке пројекте. Унапређење и ширење едукације из области предузетништва, менаџмента, маркетинга и других области, значајно ће допринети развоју и унапређењу женског предузетништва.

3. Неприлагођеност рада одговарајућих институција за бригу о деци, нефлексибилно радно време су важна питања која је потребно ускладити са потребама жена које се баве самосталном делатношћу. Подршка у изградњи бољег баланса између породичних обавеза И бизниса је веома важно питање у циљу подршке развоја женског предузетништва. Праксе развијених земаља показују помак у том смислу јер жене и мушкарци све више деле породичне обавезе.

4. Развој институција које треба да обезбеде логистику и специјализоване програме услуга за предузетнице укључујући пружање консалтинг услуга и менторство. Поред развоја институција важно је развијати и предузетничку инфраструктуру укључујући пословне зоне, технолошке паркове, пословне инкубаторе и кластере. Постоји потреба јачања иновативности женских пословања, и посебно подршци високоинновативним предузећима, али и ширењу свести о потреби увођења иновација и њиховог значају за конкурентност.

5. Промоција и умрежавање жена предузетница је важан фактор подршке развоју. Потребно је радити на подизању свести о неопходности развоја женског предузетништва, посебно од стране локалних заједница, деловати у правцу стварања позитивног имиџа женског предузетништва, промовисати мреже женског предузетништва, промовисати женско предузетништво међу младим женама. Организовати размену искустава између већ успешних предузетница и оних које су тек започеле бизнис, јавним презентацијама искустава.

ПРЕДЛОГ

ПРОГРАМ ЗА ДОДЕЛУ БЕСПОВРАТНИХ СРЕДСТАВА ЗА ЕКОНОМСКО ОСНАЖИВАЊЕ ЖЕНА И ПОДСТИЦАЊЕ РАЗВОЈА ЖЕНСКОГ ПРЕДУЗЕТНИШТВА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРАЉЕВА ЗА 2024. ГОДИНУ

1. ПРЕДМЕТ

Средства за економско оснаживање жена односно развој женског предузетништва предвиђена су Одлуком о буџету Града Краљева за 2024. годину ("Сл. лист града Зрењанина", бр. 32/21) у оквиру Програма 1501 - Локални економски развој, Програмска активност 1501-0003- Подршка економском развоју и промоцији предузетништва, позиција 141, економска класификација 454000 – Субвенције приватним предузећима, у укупном износу од 10.000.000,00 РСД (десет милиона динара и 00/100).

Финансијска помоћ се додељује корисницама једнократно и неповратно, у највишем износу до 600.000,00 РСД за привредне субјекте који су основани не раније од 1.05.2019. године.

Висина одобрених средстава утврђује се на основу достављеног предрачуна/предуговора од добављача/продавца/извођача радова или пружања услуга. Бесповратна средства се одобравају у висини до 70% од куповне вредности са ПДВ-ом и без зависних трошкова набавке, услуга инсталације, обуке за коришћење. Средства за реализацију овог програма представљају *de minimis* помоћ.

Подстицаји који се додељују на основу овог програма представљају наменска бесповратна средства-субвенцију, која су, као таква, изузета од принудне наплате, сходно члану 48. Закона о платном промету („Службени лист СРЈ” бр. 3/02 и 5/03 и „Службени гласник РС”, бр. 43/04, 62/06, 111/09 - др. закон, 31/11 и 139/14 – др. закон).

Програмом се утврђују циљеви, намена средстава, финансијски оквир, услови за доделу бесповратних средстава по Програму, начин реализације и праћење реализације Програма.

У циљу праћења развоја женског предузетништва у Републици Србији, обавезно је вођење евиденције корисника програма са аспекта родне равноправности.

2. ЦИЉЕВИ

Општи циљ Програма је подстицање развоја женског предузетништва и одрживог економског развоја.

Специфични циљеви програма су:

- подршка предузетништву жена;
- повећање броја привредних субјеката;
- подршка почетницима за почињање самосталног пословања;
- подстицање запошљавања;
- повећање конкурентске способности;
- већа самосталност жена;
- бржи економски развој локалне заједнице.

3. НАМЕНА СРЕДСТАВА

Средства су намењена за субвенционисање трошкова за набавку машина/опреме у 2024. години, набавку репроматеријала, уређење пословног/производног простора.

Под набавком машине/опреме се подразумевају машине и опрема које су у функцији израде или припреме и дораде финалног производа. Машине/ опрема морају бити нови и намењени за професионалну употребу. Изузетно на предлог Комисије за утврђивање права на финансијску подршку женама на територији града Краљева (у даљем тексту: Комисија), може се одобрити субвенционисање трошкова за набавку половне машине/опреме не старије од 5 година. Набавка опреме/машина се врши од правног лица, односно од правног лица регистрованога за послове репарације и продају половне опреме.

Под пословним/производним простором подразумевамо затворен и уређен простор регистрован за обављање пословне/производне делатности.

4. УСЛОВИ ЗА КОРИСНИКЕ ПРОГРАМА

Право за подношење пријава на основу Програма на Јавни позив имају мали и микро привредни субјекти и предузетнице, које кумулативно испуњавају следеће услове:

- да је власник жена са најмање 51% удела у истом, односно у којем је жена одговорно лице за пословање и управљање (директор) уписана у АПР-у,

- да су регистровани на територији града Краљева,
- да су основани не раније од 1.05.2029. године,
- да су позитивно пословали у 2023. години (исказао нето добитак);
- да над њима није покретнут стечајни поступак или поступак ликвидације,
- да су измирили све обавезе по основу пореза и доприноса,
- да им није изречена правоснажна мера забране обављања делатности,
- да за исте намене није конкурисао за бесповратна средства која потичу из јавних средстава по неком другом програму државне помоћи или из других извора финансирања.
- да у било ком периоду у току три узастопне фискалне године закључно са даном доношења одлуке о додели бесповратних средстава, није примио дозвољену *de minimis* државну помоћ чија би висина заједно са траженим средствима прекорачила износ од 23.000.000,00 динара;
- у току једне године не може се добити подстицај од стране локалне самоуправе у Краљеву по два основа

Финансијска помоћ се одобрава као једнократна и бесповратна.

Бесповратна средства привредни субјекти не могу користити зарад обављања следећих делатности:

- примарна пољопривредна производња,
- трговинска делатност, осим делатности које у себи имају одређени степен обраде,
- организовање игара на срећу, лутрија и сличних делатности,
- производња и продаја оружја и војне опреме,
- промет нафте и нафтних деривата,
- производња челика у синтетичких влакана и вађење угља,
- производња и промет било ког производа или активности, које се, према домаћим прописима или међународним конвенцијама и споразумина, сматрају забрањеним,
- грађевинарство изузев производње грађевинских производа,
- транспорт и саобраћај,
- финансијске услуге, услуге маркетинга, консултантске услуге, услуге испитивања тржишта, испитивање јавног мњења,
- производња дувана и дуванских производа,
- делатности изнајмљивања, рентирања и самоуслуживања.

Предност у одлучивању за доделу бесповратних средстава имаће:

- жене са села,

- жене са троје и више деце
- жртве породичног насиља,
- самохране мајке,
- мајке деце са сметњама у развоју,
- жене које у продици имају лице са инвалидитетом,
- дугорочно незапослене жене (старије од 50 година).

Документација за закључење уговора

За закључење уговора подноси се следећа документација:

- две регистроване и потписане бланко соло менице са потписаним меничним овлашћењем у циљу наплате укупног подстицаја, а у случају неиспуњења уговорних обавеза;
- фотокопију захтева за регистрацију менице,
- фотокопија картона депонованих потписа код Министарства финансија- Управе за трезор.

Корисник субвенције дужан је да у року од две године:

- обавља делатност за коју му је одобрена субвенција у складу са поднетим захтевом са бизнис планом обавља као основну, и по том основу измирује доприносе за обавезно социјално осигурање најмање 24 месеци,
- омогући Комисији за надзор трошења средстава дата кроз меру економског оснаживање жена и подстицања развоја женског предузетништва на територији града Краљева (у даљем тексту: Комисија за надзор) праћење реализације уговорних обавеза и увид у обављање делатности,
- достави Комисији за надзор доказе о реализацији уговорних обавеза и - обавести исту о свим променама које су од значаја за реализацију уговора, у року од 8 дана од дана настанка промене.

У случају неиспуњења или делимичног испуњења обавеза из уговора, корисник субвенције је у обавези да врати цео износ исплаћених средстава увећан за законску затезну камату од дана преноса средстава.

5. ПОТРЕБНА ДОКУМЕНТАЦИЈА

На Јавни позив доставља се следећа документација:

1. прецизно попуњен Пријавни образац са бизнис планом на прописаном обрасцу (Образац 1);
2. фотокопија Решења о упису у Регистар привредних субјеката;
3. фотокопија личне карте;

4.1. за набавку машине/опреме/услуге:

- предрачун или предуговор за набавку опреме уз временску важност предрачуна најмање 30 дана,
- изјава да се неће отуђити предмет инвестиције нити дозволити другом лицу да користи предмет улагања у периоду од две године од дана набавке опреме/машине,
- изјава продавца о пореклу опреме и две фотографије опреме/машине уколико

је предмет набавке половна машина/опрема (Изјава бр.1);

4.2. за набавку репроматеријала:

- предрачун за набавку репроматеријала уз временску важност предрачуна најмање 30 дана;

4.3. за уређење затвореног пословног/производног простора:

- предрачун или предуговор фирме регистроване за молерске, гипсарске, столарске, подне, зидарске или керамичарске радове са исказаним предмером и предрачуном радова,

- фотографије простора за чије се уређење траже бесповратна средства;

5. доказ о измирењу обавеза по основу пореза и доприноса у Републици Србији;

6. Изјава да предмет финансирања за који се конкурише неће бити финансиран делимично или у целости из било ког другог извора јавних средстава и да ће се додељена средства наменски користи (Изјава бр.1);

7.Изјаву да у било ком периоду у току три узастопне фискалне године закључно са даном доношења одлуке о додели бесповратних средстава, није примила дозвољену де minimis државну помоћ чија би висина заједно са траженим средствима прекорачила износ од 23.000.000,00 динара (Изјава бр.1);

8. Обавештење о раније примљеној де minimis државној помоћи;

9. Изјава о сагласности за обраду личних података (Изјава бр.2);

10. Изјава о сагласности за прикупљање података (Изјава бр.3);

11. Уколико је привредни субјекат награђиван доставити доказ о добијеним наградама и признањима за постигнут квалитет производа / услуга остварен у периоду 2021-2023. година (копије докумената);

12. Уколико привредни субјекат запошљава лица са инвалидитетом приложити Изјаву о броју запослених ОСИ оверену код надлежног органа за оверу;

13. Уколико је подносилац захтева лице које ће имати предност у додељивању бесповратних средстава (жене са села, жртве породичног насиља, самохране мајке, мајке деце са сметњама у развоју, жене са инвалидитетом, дугорочно незапослене жене) потребно је да доставе релевантне доказе којима се то потвђује.

Документација која се предаје Комисији уз пријаву се не враћа, већ се чува у архиви. Све изјаве које се достављају Комисији морају бити оверене код органа надлежног за оверу.

6. НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА

Град Краљево расписује јавни позив за подношење захтева за доделу бесповратних средстава, који се објављује на сајту Града Краљева <http://www.kraljevo.rs> и огласној табли Градске управе града Краљева.

Рок за подношење пријава износи 30 дана од дана јавног оглашавања на званичном сајту града Краљева у делу предвиђеном за јавне огласе и конкурсе. Пријаве поднете након предвиђеног рока неће се разматрати. Пријава ће се сматрати неблагоприятном у случају да је поднета по истеку рока означеног у јавном огласу за подношење пријава. Неуредном пријавом ће се сматрати пријава која је поднета у отвореној коверти или која не садржи све потребне податке и уредно захтевана документа.

Захтев за доделу бесповратних средстава се подноси достављањем попуњеног обрасца за пријаву, као и пратеће документације којом се доказује испуњеност услова из овог Програма.

Привредни субјекти могу поднети само један захтев за доделу бесповратних средстава по овом програму.

О свим примљеним захтевима за доделу средстава одлучује Комисија, коју решењем, образује Градоначелник.

Комисија врши прегледање, контролу исправности захтева и његову оцену и доноси решење о прихватању захтева и додели бесповратних средстава, према редоследу пријема формално исправних захтева, или о одбијању захтева. Комисија одлучује о свим накнадним захтевима корисника за изменама, услед наступања непланираних околности (укључујући и околности настале услед промена одредаба закона, подзаконских аката и одлука државних органа и институција). Уколико се изменама услед наступања непланираних околности које не утичу на промену намене средстава, корисник мора да достави писмено обавештење од добављача/извођача радова да није у могућности да испоручи опрему/репроматеријал/услугу и тражи сагласност за промену добављача/извођача само за опрему/репроматеријал/услугу која има исту намену као и за ону за коју су средства одобрена;

Ради потпунијег сагледавања квалитета предложене активности и веродостојности података, Комисија може да затражи додатну документацију, појашњења предлога и изврши накнадну верификацију поднете документације.

Решење о коначној ранг листи, прихватању или одбијању захтева за доделу бесповратних средстава Комисија доставља Градоначелнику.

Градоначелник ће са корисником средстава закључити уговор којим ће се ближе регулисати међусобна права и обавезе

Датумом закључења уговора се сматра онај датум када је уговор потписан од стране овлашћеног лица. Привредни субјекти који нису потписали уговор о додели бесповратних средстава, у предвиђеном року, сматраће се да су одустали од додељених бесповратних средстава.

Уговор о додели бесповратних средстава мора да садржи новчани износ који се додељује кориснику средстава, намене за које се средства додељују, обавезу Града да пренесе одобрена бесповратна средства на наменски рачун корисника, обавезу корисника да инвестиционо улагање заврши најкасније у року од 6 месеци од закључења Уговора о додели бесповратних средстава, обавезу корисника да уколико средства буџета не искористи наменски или прекрши услове Програма, мора да иста врати у складу са Уговором, као и остале услове из Програма

По закључењу уговора о додели бесповратних средстава и након успостављања свих инструмента обезбеђења по уговору Град ће у року од 15 дана од дана успостављања инструмента обезбеђења, уплатити одобрена бесповратна средства директно на наменски рачун корисника.

Град на својој интернет страници објављује листу свих кандидата којима су одобрена бесповратна средства.

7. ПРИГОВОР НА РЕШЕЊЕ

На решење Комисије којим је одбијен захтев за доделу бесповратних средстава подносилац захтева може уложити приговор у року од 5 дана од дана пријема решења.

Приговор се подноси Градоначелнику, непосредно или препорученом поштом, на адресу Јован Сарића 1, Краљево.

О приговору на решење Градоначелник одлучује у року од 5 дана од дана пријема приговора.

8. ПРАЋЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА

Надзор и контролу наменског коришћења средстава врши Комисији за надзор. Корисник средстава дужан је да Комисији за надзор у сваком тренутку, од подношења захтева до истека две године од закључења уговора, омогући теренску контролу и увид у документацију потребне ради потпунијег сагледавања захтева и контроле реализације инвестиционог пројекта.

Критеријуми за бодовање бизнис идеје:

Бодовна листа		
Критеријум		Број бодова
	2023 или 2024	5
	2022	4
	2021	3
	2020	2
	2019	1
	1-3	5
	3-5	3
	Преко 5	1
	За све групе	4
	Ако предузетница припада у две или више угрожених група добија допунске бодове	2
	Производња и производно занатство	5
	Услужно занатство, и остале услужне делатности (угоститељство, туризам, грађевинарство)	3
	Остале делатности	1
Укупна оцена бизнис плана	Процена комисије од 1 до 4	1-4